QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA
(Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali)

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis, 22 ta' Settembru, 2022

Numru

Rikors Numru: 47/2019 TA

Mark Formosa (K.I. 0327891M)

vs

L-Avukat Ġenerali, u b'digriet tat-28 ta' Settembru 2020 il-kliem "L-Avukat Ġenerali" gie sostitwit bil-kliem "L-Avukat tal-Istat."

<u>Il-Qorti:</u>

Rat ir-rikors tal-Mark Formosa (ir-rikorrent) tat-28 ta' Marzu 2019 li permezz tiegħu talab is-segwenti:-

1."Illi permess ta' email datata 23 ta' Diċembru 2014 l-esponenti gie infurmat mis-Segretarju Permanenti fi Hdan l-Uffiċju tal-Prim Ministru illi b'effet mil-1 ta' April 2015 l-esponenti ġie ingaġġat bħala Direttur Proġetti u Zvillup fi ħdan il-Ministeru għal Għawdex fuq kuntratt ta' servizz għal terminu fiss ta' tlett snin u ċioe sal-31 ta' Marzu 2018.

2. Illi minkejja li dan il-kuntratt kien skada fil-31 ta' Marzu 2018, l-esponenti baqa miżmum f'din il-kariga u baqa' jippresta s-servizzi tiegħu għal aktar minn tnax-il ġurnata xogħol.

3. Illi permezz ta' email tal-20 ta' April 2018 l-esponenti ġie infurmat mis-Segretarju Permanenti fi Hdan il-Ministeru għal Għawdex illi l-kuntratt ta' servizz kien qiegħed jiġi itterminat b'effett immedjat u skond spjegazzjoni sussegwenti tal-istess Segretarju Permanenti l-kuntratt de quo kien meqjus li skada u mhux imġedded bl-ebda mod.

4. Illi dan l-avviż huwa irregolari u invalidu għaliex ai termini tal-Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta l-kuntratt ta' servizz ta' impjegat li qabel kien impjegat b'kuntratt ta' servizz għal żmien fiss għandu jinbidel f'wieħed ta' tul indefinit jekk l-istess impjegat ikun inżamm fl-impjieg u ma jingħatax kuntratt ta'servizz ġdid għal żmien fiss sa tnax-il ġurnata tax-xogħol minn meta jkun għalaq il-kuntratt ta' qabel.

5. Illi l-fatt li l-Kap. 452 ma japplikax għall-impjegati taċ-Civil joħloq diskriminazzjoni li ma hiex ġustifikata oġġettivament u għalhekk jagħti lok ghall-lezjoni tad-drittijiet fundamentali tal-esponenti.

6. Illi l-avviż Legali 157 tal-2007 estenda l-applikazzjoni tas-subartikoli (1) u Artikolu 34 tal-Kap. 452 iżda ħalla barra s-subartikolu (2) tal-istess artikolu. Din il-mankanza toħloq żewġ kategoriji differenti li jistgħu jibbenefikaw mil-liġijiet fuq imsemmija u għalekk stat ta' diskriminazzjoni peress li individwi li jaħdmu maċ-civil qed jingħataw inqas drittijiet industrijali minn dawk il-persuni li jaħdmu mas-settur privat u dan mingħajr ebda ġustifikazzjoni.

Għaldaqstant u in vista tas-suespost l-esponenti umilment jitlob lil dina l-Onorabbli Qorti jogħġobha:

1. Tiddikjara li l-Avviz 157 tal-2007 in kwantu jagħti rimedju skond l-inċiżi (1) u (3) tiegħu u jħalli barra l-inċiż (2) tal-Artikolu 34 tal-Kap. 452 u in-nuqqas tal-istat li jipprovdi sistema uniformi għall-impjegati kollha fil-pajjiż joħloq diskriminazzjoni fil-konfront tal-attur għaliex ma jistax jibbenefika mil-bidla awtomatika tal-kuntratt ta servizz minn perjodu definittiv għal wieħed indefenittiv u dana bi ksur tal Artikli 3, 6, 8, 14 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali u l-Artikolu 1 tat-12 il-Protokol tal-istess Konvenzjoni.

2. Konsegwentament tagħti dwak ir-rimedji li jidhrilha xierqa u opportuni nkluż il-ħlas ta' kumpens xieraq għall-ksur tad-drittijiet fundamentali fuq imsemmija".

Rat ir-risposta tal-Konvenut Avukat Ġenerali (l-intimat) tat-22 ta' April 2019 li permezz tagħha wieġeb is-segwenti:-

"Illi l-ilment tar-rikorrenti huwa mibni fuq allegata lezjoni tad-drittijiet fundamentali protetti permezz tal-Artikoli 3, 6, 8., 14 tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-Ewwel Artikolu tal-Protokoll 12 tal-Konvenzjoni Ewropeja u dan allegatament peress illi *"l-Avviz 157 tal-2007 in kwantu jagħti rimedju skond l-inċiżi (1) u (3) tiegħu u jħalli barra l-inċiż (2) tal-Artikolu 34 tal-Kap. 452 u in-nuqqas tal-iStat li jipprovdi sistema uniformi għall-impjegati kollha fil-pajjiż joħloq diskriminazzjoni fil-konfront tal-attur għaliex ma jistax*

jibbenefika mill-bidla awtomatika tal-kuntratt ta' servizz minn perjodu definittiv għal wieħed indefinittiv".

Illi l-esponenti jikkontesta l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet tar-rikorrenti stante illi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt għar-raġunijiet segwenti:

1. Illi in linea preliminari, l-esponenti jeċepixxi li għal dak li jirrigwarda l-jedd ta' smiegħ xieraq, il-Qrati tagħna kif ukoll dik ta' Strasburgu dejjem irritenew illi sabiex japplikaw l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja rispettivament jridu tabilfors jitqiesu l-fatturi proċesswali partikolari tal-każ, b'mod illi biex jiddeterminaw jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smiegħ xieraq, iridu jqisu l-proċess kollu kemm hu fl-assjem tiegħu. Dan ifisser li l-Qorti ma tistax u m'għandhiex tiffoka fuq biċċa waħda mill-proċess sħiħ ġudizzjarju biex minnu jekk issib xi nuqqas tasal għall-konklużjoni li tabilfors seħħ ksur tal-jedd għas-smigħ xieraq (ara **Adrian Busietta vs Avukat Generali** deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fit-13 ta' Marzu 2006 u **Dimech v. Malta** deċiża mill-Qorti Ewropeja fit-2 ta' April 2005). In vista ta' dan it-tagħlim, l-esponenti jirrileva li t-talba fir-rikors promotur hija waħda intempestiva u prematura tenut kont li r-rikorrenti intavola proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali liema proċeduri għandhom pendenti quddiem l-istess Tribunal. Gialadarba li l-proċedura għadha mhux konkluża u għalhekk l-azzjoni odjerna għandha tiġi dikjarata bħala intempestiva minn dina l-Onorabbli Qorti.

2. Illi in linea preliminari u mingħajr preġudizzju għas-suespost, ir-rikorrenti qiegħed jabbuża mill-proċess kostituzzjonali stante illi qiegħed jadopera proċedura straordinarja bħal ma hija l-proċedura odjerna meta kellu a disposizzjoni tiegħu rimedji ordinarji sabiex iħares id-drittijiet pretiżi minnu. Illi r-rikorrenti irrikorra quddiem it-Tribunal Industrijali fejn essenzjalment il-pretensjonijiet tiegħu huma identiċi għal dawk li qiegħed jippromwovi permezz tal-azzjoni kostituzzjonali de quo. F'dan ir-rigward l-esponenti għalhekk jeċepixxi n-nuqqas ta' eżawriment tar-rimedji ordinarji da parti tar-rikorrenti u l-esponenti jistieden lil dina l-Onorabbli Qorti sabiex tiddeklina milli teżerċita l-ġurisdizzjoni konvenzjonali tagħha ai termini tal-proviso għall-Artikolu 4 (2) tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropeja (Kap. 319 tal-Liġijiet ta' Malta) u tal-Artikolu 46 (2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta;

3. Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-esponenti jibda biex jissottometti li l-Avviż Legali 157 tal-2007 bl-ebda mod ma jikser id-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif ser jintwera aktar 'l isfel f'dina r-Risposta. Illi bħala fatti li jiċċirkondaw dan il-każ, kif sejjer jirriżulta mill-provi, ir-rikorrenti kien ingħata kuntratt ta' Direttur (Proġetti u Zvilupp) fi ħdan il-Ministeru għall-Għawdex fis-16 ta' Marzu 2015 liema kuntratt kien ikopri l-perjodu l-1 ta' April 2015 sal-31 ta' Marzu 2018. Illi Lulju u Awwissu 2017, l-attur kien ġie investigat mill-Pulizija rigward allegazzjonijiet ta' irregolaritajiet fit-twettiq tal-ħidma uffiċjali tiegħu u għalhekk fis-27 ta' Lulju 2017, is-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għal Għawdex informa lil Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku dwar dan fejn l-istess Segretarju Permanenti irrakomanda li r-rikorrenti jiġi sospiż għal għanijiet prekawzonali mill-eżerċizzju tas-setgħat u l-funzjonijiet tiegħu a tenur tar-Regolament 13 tar-Regolamenti tal-2017 tal-Proċedura ta' Dixxiplina tal-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku. Il-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku għaddiet ir-rakkomandazzjoni tagħha lill-Prim Ministru li ffirma din ir rakkomandazzjoni fil-21 ta' Awissu 2017. Fil-11 ta' Jannar 2018, il-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku irrakomandat li s-sospensjoni tar-rikorrenti tiġi mneħħija mingħajr preġudizzju li din tista' terġa tiġi imposta f'każ li jinħarġu akkużi mill Pulizija. Din ir-rakkomandazzjoni ġiet iffirmata mill-Prim Ministru fis-17 ta' Jannar 2018. Illi r-rikorrenti

kien infurmat mis-Segretarju Permanenti għall-Ministeru għal Għawdex biex jirraporta għax-xogħol b'effett mid-19 ta' Jannar 2018. Illi l-kuntratt tar-rikorrenti skada fil-31 ta' Marzu 2018 liema kuntratt ma kienx imġedded u lanqas estiż tant hu hekk li r-rikorrenti kien infurmat li huwa kien irriverta lura għall-grad ta' Senior Principal fi skala 6 tas-salarji tal-Gvern.

4. Illi in kwantu r-rikorrenti qiegħed jinvoka l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja, l-esponenti jissottometti li dan l-artikolu jipprovdi illi ħadd ma għandu jkun suġġett għal piena jew trattament inuman jew degradanti. Illi dwar il-protezzjoni minn trattament inuman, l-esponenti jirreferi għas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fid-19 ta' Frar 2008 fl-ismijiet **Calleja vs Kummissarju tal-Pulizija et** fejn il-Qorti Kostituzzjonali nsistiet fuq il-ħtieġa li ssir distinzjoni bejn trattament inuman u trattament degradanti, għax filwaqt li hu veru li trattament inuman huwa fiħ innifsu neċessarjament degradanti, pero', l-invers mhux neċessarjament huwa minnu. Illi għal dak li jirrigwarda l-protezzjoni mogħtija mill-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja, l-esponenti jissottometti li skont il-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropeja '*Inhuman treatment covers at least such treatment as deliberately causes severe mental and physical suffering'* (Karen Reid, **A Practitioner's Guide to the European Convention on Human Rights**, it-tieni edizzjoni [2004] paġna 522). It-trattament jitqies inuman meta jkun maħsub minn qabel u ppremeditat biex jikkaġuna '*intense physical and mental suffering'* (**Tekin v. Turkey** deċiża fid-9 ta' Gunju 1998).

Illi dak li qiegħed jillamenta minnu r-rikorrenti huwa li l-Artikolu 34 (2) tal-Kap. 452 ma japplikax għall-impjegati tal-Gvern iżda japplika biss għall-impjegati fis-settur privat biss. Certament li l-Avviz Legali 157 tal-2017 li jipprovdi għan-nuqqas ta' applikabilita' ta' dan il-provvediment tal-Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta għall-ħaddiema tal-Gvern hija restrizzjoni leġittima ġialadarba impjieg mal-Gvern huwa impjieg speċjali li għalih japplikaw kemm il-Kostituzzjoni ta' Malta kif ukoll ir-regolamenti li nħarġu taħt l-istess Kostitzzjoni dwar l-ingaġġ fejn l-awtorita' kompetenti hija l-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku li tagħmel ir-rakkomandazzjoni tagħha lill-Prim Ministru dwar ħatra jew promozzjoni ta persuna. Illi posizzjonijiet li huma headship positions mal-Gvern jikkontjenu raġuni oġġettiva sabiex dawn ma jiġġeddux b'mod awtomatiku. Illi mal-iskadenza tal-kuntratt ta' direttur ta' dipartiment terġa ssir sejħa għall-mili tal-vakanza fejn dak id-direttur li jkun jokkupa tali kariga jkun jista' japplika bħal kull persuna oħra li tkun elegibbli għal tali kariga.

Illi ċertament il-fatt li kuntratti ta' impjieg ta' diretturi mal-Gvern ma jiġġeddux b'mod awtomatiku bl-ebda mod ma jissoġġetta l-persuna li jkollha tali kuntratt għal trattament inuman u degredanti jew jilħaq xi livell ta' severita' li għalih jaħseb l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropeja. Dan aktar u aktar meta l-istess rikorrenti kien konsapevoli għal tali restrizzjoni meta daħal fil-kuntratt fil-2015 fejn kien jaf li l-kuntratt kien jiskadi fil-2018 u li ma kienx ser jinżamm fuq kuntratt għal żmien bla limitu.

5. Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tad-dritt għal smigħ xieraq kif protett permezz tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni, l-esponenti jissottometti li r-rikorrenti ma jfissirx kif dana dritt qiegħed jiġi leż permezz tal-Avviż Legali 157 tal-2007. L-esponenti jirrileva li jekk l-allegazzjoni tar-rikorrenti hija dik ta' nuqqas ta' aċċess għall-awtorita' ġudizzjarja, l-esponenti jissottometti li l-ġurisprudenza kemm nostrana kif ukoll tal-Qorti Ewropeja dejjem tgħallem li jista' jkun hemm limitazzjonijiet imposti għal dak li jirrigwarda l-intavolar ta' appelli u li tali limitazzjonijiet bl-ebda mod ma jivvjolaw il-jedd għal smigħ xieraq.

Illi l-fatt li l-Artikolu 34 (2) tal-Kap. 452 ma japplikax għall-impjegati tal-Gvern bl-ebda mod ma jissarraf f'nuqqas ta' aċċess għall-qorti jew fi vjolazzjoni tad-dritt għal smigħ xieraq. Illi l-garanziji ta' smigħ xieraq huma garanziji proċedurali senjatament li (a) il-proċeduri kollha nżammu u ġew determinati minn qorti indipendenti u imparzjali; (b) ir-rikorrenti kellu aċċess miftuħ għall-qorti; (c) is-smigħ kollu kien kondott fil-presenza tiegħu; (d) l-ebda parti ma kellha l-ebda vantaġġ proċedurali fuq parti oħra bi ksur tal-prinċipju tal-ugwaljanza tal-armi; (e) r-rikorrenti ngħata l-opportunita' kollha li jiddefendi l-każ tiegħu mingħajr ebda xkiel; (f) ir-rikorrenti kien megħjun minn avukat ta' fiduċja tul il-proċeduri; u (g) r-rikorrenti kien mogħti ż-żmien u l-facilitajiet xierqa għall-preparazzjoni tal-każ tiegħu. Il-fatt li disposizzjoni ta' liġi ma tapplikax għall-kategorija ta' persuni ma tissarrafx fi ksur ta' dritt għal smigħ xieraq u dan stante li d-disposizzjoni li qiegħed jilmenta minnha r-rikorrenti hija ta' dritt sustantiv u mhux disposizzjoni proċedurali.

6. Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tad-dritt protett permezz tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni, l-esponenti jissottometti li anke fir-rigward ta' dina l-allegazzjoni r-rikorrenti ma jfissirx kif dana l-artikolu qiegħed jiġi lez. L-esponenti jeċepixxi illi għalkemm l-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni jipprovdi li kulħadd għandu d-dritt għar-rispett tal-ħajja privata tiegħu u tal-familja tiegħu, ta' daru u tal-korrispondenza tiegħu madanakollu dana d-dritt mhuwiex wieħed assolut. Illi anke jekk kellu jiġi meqjus minn dina l-Onorabbli Qorti li hemm interferenza fir-rigward ta' dan id-dritt l-esponenti jeċċepixxu li dan huwa salvagwardjat permezz tat-tieni paragrafu ta' l-istess Artikolu in kwantu huwa skont il-liġi u meħtieġ f'soċjeta' demokratika u li per konsegwenza r-rikorrenti ma ġarrab l-ebda ksur tad-dritt protett permezz tal Artikolu 8 tal-Konvenzjoni.

7. Illi in kwantu ir-rikorrenti jallega li qiegħed isofri diskriminazzjoni bi vjolazjoni tad-dritt protett permezz tal-Aritkolu 14 tal-Konvenzjoni, l-esponenti jissottometti li min imkien ma huwa ndikat fuq liema każwali jew stat ir-rikorrenti qed jallega li qiegħed jiġi diskriminat. Illi għalhekk anke jekk fuq din ir-raġuni biss l-ilment tar-rikorrenti ma jistax jiġi kkunsidrat. Ma jistax ikollok pretensjoni ta' diskriminazzjoni *in vacuo* mingħajr ma tkun indikata l-allegata bażi għad-diskriminazzjoni.

Illi l-esponenti jissottometti illi huwa neċessarju illi sabiex wieħed jitkellem fuq diskriminazzjoni jrid ikun qiegħed jipparaguna sitwazzjonijiet li ma humiex oġġettivament differenti sabiex il-paragun isir fuq il-bażi ta' *like with like'*. Di piu, l-esponenti jissottometti illi huwa prinċipju stabbilit fil-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropeja illi mhux kull "*distinzjoni* neċessarjament tammonta għal "*diskriminazzjoni* fis-sens ta' l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni.

Illi impjegati tal-Gvern jaqgħu f'kategorija differenti minn impjegati fis-settur privat u għalhekk li ċertament li s-sitwazzjonijiet li r-rikorrenti qiegħed jittenta jipparaguna ma humiex sitwazzjonijiet li oġġettivament wieħed jista' jikkonkludi li huma simili.

8. Illi in kwantu r-rikorrenti qiegħed jinvoka l-Ewwel Artikolu tat-Tnax il-Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja, l-esponenti jissottometti li r-rikorrenti ma jorbot I-allegazzjoni tiegħu mal-ebda kawża li jaħseb għaliha dan l-artikolu. Illi aktar minn hekk, ir-rikorrenti ma sofra l-ebda diskriminazzjoni mill-awtoritajiet pubbliċi.

9. Illi jsegwi li l-lanjanzi u t-talbiet kollha tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda.

10. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri".

11. Bl-ispejjeż".

Rat is-Sentenza parzjali mogħtija fid-9 ta' Ġunju 2020 li permezz tagħha din il-Qorti ċaħdet l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet preliminari tal-Avukat Ġenerali.

Rat in-nota preżentata fil-11 ta' April 2022 permezz ta' liema r-rikorrenti rtira t-talba tiegħu sabiex ikun hemm sejbin ta' ksur tal-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni (ara fol 205)

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti;

Qrat ix-xhieda fil-kawża;

Rat il-verbal tal-udjenza tad-9 ta' Mejju 2022 fejn il-kawża tħalliet għal-llum għas-sentenza.

<u>Punti ta' fatti:</u>

Il-fatti ewlenin li joħorgu mill-atti proċesswali, kif esposti wkoll fis-Sentenza in parte mogħtija fid-9 ta' Ġunju 2020, juru s-segwenti:

1. Permezz ta' e-mail datata 23 ta' Diċembru 2014 (a' fol 20), is-Segretarju Permanenti Ewlieni informa lill-attur li ġiet approvata l-ħatra tiegħu għal Direttur (Proġetti u Żvilupp) fi ħdan il-Ministeru għal Għawdex b'effett mill-1 ta' April 2015 sal-31 ta' Marzu 2018.
2. Din il-kariga hekk assenjata lill-Attur kienet regolata b'*performance agreement* li daħal fis-seħħ fis-16 ta' Marzu 2015 (a' fol 29).
3. Wara li l-ftehim skada fil-31 ta' Marzu 2018, l-Attur baqa' fil-kariga ta' Direttur (Proġetti u Żvilupp). Dan sakemm ġie infurmat mis-Segretarju

Permanenti b'e-mail datata 20 t'April 2018 li ż-żmien tal-ħatra tiegħu għal din il-kariga għadda u li huwa kellu jerġa lura għal-grad li kellu qabel ta' *Senior Principal* b'effett mid-data tal-istess e-mail, jiġifieri 20 t'April 2018 (ara e-mail a' fol 19).

4. L-Attur ħassu aggravat b'din id-deċiżjoni tant li fl-20 ta' Ġunju 2018 huwa istitwixxa azzjoni ċivili quddiem it-Tribunal Industrijali kontra Is-Segretarju Permanenti fi ħdan il-Ministeru għal Għawdex u s-Segretarju Permanenti (People & Standards) fi ħdan l-Uffiċċju tal-Prim Ministru (ara fol 81).
5. F'din l-azzjoni ċivili, l-Attur talab lit-Tribunal Industrijali "*jiddikjara u jiddeċiedi li l-Kuntratt ta' Servizz li beda jgħodd fl-1 ta' April 2015 sureferit ġie estiż taċitament u awtomatikament għal perjodu indefinittiv u jiddikjara u jiddeċiedi li l-waqfien ta' l-istess kuntratt permezz tal-email tas-Segretarju Permanenti tal-20 ta' April 2018 kienet waħda nġusta u illegali u jogħġbu jagħti l-provvedimenti kollha opportuni, u jogħġbu jagħti l-provvedimenti kollha opportuni, fiċ-ċirkustazi inkluż li l-esponenti jiġi reintegrat f'xogħolu u li jiġi likwidat u ordnat il-ħlas ta' kumpens xieraq a favur tiegħu skond il-liġi.*" (ara rikors a' fol 16).
6. Fil-mori ta' dawn il-proċeduri, preċiżament fit-28 ta' Marzu 2019, l-Attur istitwixxa wkoll din l-azzjoni kostituzzjonali kontra l-Avukat Ġenerali.
7. B' digriet datat 21 ta' Novembru 2019 (a' fol 60/168), it-Tribunal Industrijali ikkonkluda "*li, skond il-liġi viġenti ma għandux ġurisdizzjoni fuq dit-tilwima odjerna*" u għadda biex laqa' l-eċċezzjoni preliminari ta' l-inkompetenza rationae materie sollevata mill-Konvenuti (ara Dikjarazzjoni tal-fatti a' fol

25) "*stante li l-kawża ġiet intavolata f'kuntest ta' ħatra ta' uffiċċjal pubbliku.*" It-Tribunal ordna t-trasferiment tal-atti proċesswali lill-din il-Qorti b'applikazzjoni tal-artikolu 741(b) tal-Kap. 12.

8. B'digriet mogħti fid-19 ta' Ġunju 2020, il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili ddikjarat li ma kellhiex ġurisdizzjoni tisma' kwistjonijiet ta' natura industrijali li jaqgħu fil-kompetenza esklussiva tat-Tribunal Industrijali u għalhekk id-deċiżjoni tat-Tribunal Industrijali tal-21 ta' Novembru 2019 li tibgħat l-atti ta' quddiemha il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili ma kinitx waħda tajba u l-atti kellhom jiġu rimessi lit-Tribunal Industrijali. Dan id-digriet ġie appellat (ara sentenza appell a' fol 172).
9. Permezz ta' digriet tal-15 ta' Lulju 2020, il-Qorti tal-Appell ikkonfermat d-digriet tad-19 ta' Ġunju 2020 u orndat l-atti jiġu rimessi lit-Tribunal Industrijali biex jerġa' jikkunsidra jekk għandux iqis il-kwistjoni quddiemu definittivament magħluqa jew jissoprassjedi u jirregola ruħu fid-dawl tas-sentenza kostituzzjonali (ara fol 173).
10. B'digriet tat-28 ta' Lulju 2020, it-Tribunal Industrijali, filwaqt li għamel referenza għas-Sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell, iddeċieda li l-kwistjoni hija definittivament magħluqa u dan għall-istess raġunijiet mogħtija fil-kunsiderazzjonijiet tat-Tribunal fid-digriet tal-istess tal-21 ta' Novembru 2019.

<u>Punti ta' Liġi:</u>

Permezz ta' din l-azzjoni l-Attur qed jattaka l-Avviż Legali 157 tal-2007. Dan l-Avviż Legali daħal fis-seħħ bis-saħħa tas-setgħat mogħtija bl-Artikolu 48 tal-

kap. 452. Dan l-Artikolu jagħti s-setgħa lill-Prim Ministru jirregola l-applikabilitá ta' kull sub/artikolu tat-Titolu I u II tal-imsemmi Kap. 452 għal servizz mal-Gvern. Dan l-Avviż Legali jagħmel applikabbli għal servizz mal-Gvern is-sub-inċiż (1) u (3) tal-artikolu 34 tal-Kap. 452 iżda mhux is-sub-inċiż (2) ukoll. Dan is-subinċiż (2) ibiddel l-istat ta' impjegat minn wieħed b'kuntratt ta' servizz għal żmien speċifikat għal wieħed b'kuntratt għal żmien bla limitu. Dan jekk dak l-impjegat li jkun agħlaqlu ż-żmien tal-kuntratt jinżamm fix-xogħol mill-prinċipal u ma jingħatax kuntratt ta' servizz ġdid fi żmien tnax -il ġurnata minn meta jkun għalaq il-kuntratt ta' qabel.

Permezz ta' dawn il-proċeduri r-Rikorrenti qed jilmenta li l-Avviż Legali 157/2007, inkwantu jħalli barra mill-applikabbilitá għal servizz mal-Gvern l-imsemmi sub-inċiż (2) tal-Artikolu 34 tal-Kap. 452, jivvjola d-dritt fundamentali tiegħu mogħti bl-Artikoli 3, 6, 8 u 14 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali kif ukoll l-Artikolu 1 tat-12 il-Protokol tal-istess Konvenzjoni.

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea ġiet irtirata bin-nota preżentata mir-Rikorrenti (a' fol 205).

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 6 hija bbażata fuq is-sottomissjoni li l-esklużjoni tal-applikazzjoni tas-sub-inċiż (2) tal-artikolu 34 tal-Kap. 452 għal ħaddiema taċ-Ċivil, tipprekludiħ milli jistitwixxi proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali. Dan sabiex jiġu quddiemu skrutinati r-raġunijiet għat-terminazzjoni tal-impjieg tiegħu (ara nota a' fol 204 it-tielet paragrafu).

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropea hija bbażata fuq is-sottomissjoni li "*t-terminazzjoni tal-impjieg tal-esponenti mingħajr ebda raġuni...qed taffetwalu d-dritt għall-ħajja privata tiegħu inkluż ir-reputazzjoni tiegħu" (ara nota a' fol 204 l-aħħar paragrafu). Dan għaliex "it-terminazzjoni tal-impjieg fil-każ tal-esponenti saret f'ċirkostanzi fejn kien hemm allegazzjonijiet ta' nuqqasijiet u allura f'għajnejn dawk li huma qrib tiegħu t-terminazzjoni ġiet tidher jew bħala raġuni ta' inkompetenza da parti tiegħu jew inkella minħabba xi ħtija preżunta li huwa kellu. Dan meta la qatt ittieħdu proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu u lanqas qatt kellu xi rapport ta' inkomptetenza fix-xogħol tiegħu iżda għal kuntrarju dejjem ingħata superior performance mil-imgħallem tiegħu.*" (ara nota fol 205).

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea hija bbażata fuq is-sottomissjoni li l-esklużjoni tal-applikazzjoni tas-sub-inċiż (2) tal-artikolu 34 tal-Kap. 452 għal ħaddiema taċ-ċivil toħloq diskriminazzjoni fil-konfront tiegħu. Dan għaliex ma jistax jibbenefika mil-bidla awtomatika tal-kuntratt ta' servizz minn perjodu definittiv għal wieħed indefinit (ara l-ewwel talba). Fin-nota tiegħu, ir-Rikorrenti jissottometti ulterjorment li kieku kellu hekk jibbenefika mid-disposizzjonijiet ta' dan is-sub-inċiż, ikun meqjus li nżamm fuq kuntratt għal żmien bla limitu u s-Segretarju Permanenti ikun prekluż milli jittermina l-impjieg tiegħu "*b'kapriċċ b'sempliċi email*" jew għal raġuni "*arbitrarja u diskrezzjonali*". Ir-Rikorrenti jinsisti li din l-esklużjoni tal-applikazzjoni tal-Artikolu 34(2) favur il-ħaddiema taċ-Ċivil joħloq "*trattament*

differenti [li] *la huwa oġġettivament u raġonevolment ġustifikat u lanqas jilħaq għan leġittimu.*" (ara nota a' fol 204).

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-Artikolu 1 tat-12 il-Protokol tal-istess Konvenzjoni ma hija bbażata fuq l-ebda sottomissjoni fin-nota tar-Rikorrenti.

Konsiderazzjonijiet:

Miċħuda l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet preliminari bis-sentenza parzjali tad-9 ta' Ġunju 2020, il-Qorti sejra tgħaddi biex tqis il-mertu tal-każ, jiġifieri l-leżjoni tad-drittijiet fundamentali reklamati mir-Rikorrenti.

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni

Il-Qorti mill-ewwel tqis dan l-ilment kif ibbażat fuq is-sottomissjoni a' fol 204, bħala wieħed li m'għandhux mis-sewwa. Hekk kif jirriżulta mid-deċiżjoni a' fol 170, it-Tribunal astjena milli jieħu konjizzjoni tat-talbiet tar-rikorrenti mhux minħabba l-esklużjoni tas-sub-inċiż (2) tal-artikolu 34 tal-Kap 452 mill-Avviż Legali 157/2007, iżda minħabba l-Artikolu 80 (2) tal-istess Kap. 452(a' fol 170). Tali artikolu jipprekludi lit-Tribunal milli jisma u jikkunsidra xi ħaġa li "*tkun tolqot jew tkun dwar uffiċjali pubbliċi*". Dan minħabba li ħaġa bħal din taqa' taħt il-funzjonijiet tal-Kummissjoni tas-Servizz Pubbliku. Iġifieri id-deċiżjoni tat-Tribunal ma kienitx motivata minn xi raġuni li temerġi mill-esklużjoni imsemmija iżda minn prinċipju ġenerali tipiku għal-Kap 452 tal-liġijiet ta' Malta. Dan għaliex "*Meta xi ħaġa quddiem it-Tribunal tkun tolqot jew tkun dwar uffiċjali pubbliċi t-Tribunal għandu jastjeni milli jieħu konjizzjoni ta' kull ħaġa li taqa' taħt il-funzjonijiet ta' dik il-Kummissjoni*." (Emfażi tal-Qorti). Dan ifisser anke li kieku l-

ilment tar-rikorrent kien dwar materja differenti minn dik li jilmenta minnha, il-fatt waħdu li huwa Uffiċċjal Pubbliku, it-Tribunal xorta kien ser jastjeni.

Dan ifisser li l-aċċess għat-Tribunal Industrijali huwa prekluż għar-Rikorrenti, qua uffiċjal pubbliku skont kif dikjarat minnu stess fis-seduta tat-28 ta' Marzu 2019 (a' fol 139), <u>irrispettivament mill-esklużjoni tas-sub-inċiż (2) tal-artikolu 34 tal-Kap. 452 mill-Avviż Legali 157/2007</u>.

Ma huwiex għalhekk minnu dak reklamat mir-Rikorrenti li l-applikazzjoni tal-Avviż Legali 157 ta' l-2007 tipprekludiħ milli jistitwixxi proċeduri quddiem it-Tribunal Industrijali sabiex "*jiġu skrutinati mit-Tribunal Industrijali xi ħaġa li fil-każ odjern l-esponenti filfatt qed jitlob lit-Tribunal, iżda xi ħaġa li bl-applikazzjoni tal-Avviż Legali 157 ta' l-2007 ma tistax issir*". Dan peress li r-Rikorrenti jibqa' hekk prekluż xorta waħda bl-applikazzjoni tal-Artikolu 80 (2) tal-istess Kap. 452. Iżda apparti dan, l-anqas ma jidher li huwa l-każ fejn jista' jingħad li seta' kien hemm ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Il-Qorti tirrileva li it-talbiet tar-rikorrent jimmiraw li jimpunjaw l-Avviz 157 tal-2007 inkwantu dan jeskludi l-aplikabbilita tal-artikolu 34(2) tal-Kap 452 tal-liġijiet ta' Malta sa fejn jirrigwarda uffiċċjali pubbliċi. Ir-rikorrent ma hux jargumenta li ma inagħtax smiegħ xieraq quddiem it-Tribunal għaliex ultimament, it-tribunal għandu idejħ marbutin li jiddiċiedi skont dak li tgħid il-liġi.

Biex ilment bħal dan ikun jista' jirnexxi irid jirrisulta li kien hemm xi ksur ta' natura proċedurali quddeim it-Tribunal li ta' bilħaqq ikun caħħdu minn smiegħ xieraq. Dan ikun il-każ jekk min għandu jiddeċiedi għandu interess jew konflitti li jimmeritaw ir-rikuża tiegħu u xorta jiqba' jippresjedi kontra wieħed mill-prinċipji

ta' ġustizzja naturali ta' nemo *iudex in causa propia*. Jew iċaħħad parti milli tressaq il-każ tagħha u tippresenta l-każ b'mod xieraq skont il-prinċipju l-ieħor tal-*audi alteram partem*. Kif jista' jkun osservat dawn kollha sitwazzjonijiet ta' mera proċedura. Din il-Qorti lanqas tista' tidħol fuq kwistjonijiet ta' sustanza ħlief f'każijiet estremi ta' inġustizzja manifesta. Di fatti ġie osservat hekk b'referenza għall-applikazzjoni ta' dan l-arikolu mill-ECHR:

"*The Court has studiuosly and propely followed the 'fourth instance doctrine', according to which 'It is not its function to deal with errors of fact or law allegedly committed by a national Courtunless and in so far as they may have infringed rights and freedoms protected by the convention. The right to a fair hearing which is one such Convention rights, as its wording suggests, has, as its wording suggests been interpreted as providng only, a procedural and not a substantive, guarntee.'* (**Harris, O'Boyle and Warbrick, Law on the Convention of Human Rights, Oxford University Press, 4th Ed, pg 374**).

Il-Qorti sejra għaldaqstant tiċħad din it-talba.

<u>Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 8 tal-Konvenzjoni</u>

Il-Qorti tibda biex tfakkar għaliex ir-rikorrent jilmenta ksur ta' dan l-artikolu konvenzjonali:

"*<u>t-terminazzjoni tal-impjieg tal-esponenti mingħajr ebda raġuni</u>...qed taffetwalu d-dritt għall-ħajja privata tiegħu inkluż ir-reputazzjoni tiegħu" (Emfazi tal-Qorti u ara nota a' fol 204 l-aħħar paragrafu). Dan għaliex <u>"it-terminazzjoni tal-impjieg</u> fil-każ tal-esponenti saret f'ċirkostanzi fejn kien hemm allegazzjonijiet ta' nuqqasijiet u allura f'għajnejn dawk li huma qrib tiegħu t-terminazzjoni ġiet tidher*

jew bħala raġuni ta' inkompetenza da parti tiegħu jew inkella minħabba xi ħtija preżunta li huwa kellu. Dan meta la qatt ittieħdu proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu u lanqas qatt kellu xi rapport ta' inkomptetenza fix-xogħol tiegħu iżda għal kuntrarju dejjem ingħata superior performance mil-imgħallem tiegħu." (Emfażi tal-Qorti u ara nota fol 205).

Kif diġa' rilevat supra, l-artikolu 34(2) tal-Kap. 452 li ġie eskluż mill-Avviż Legali 157/2007, ibiddel l-istat ta' impjegat b'kuntratt definit għal wieħed b'kuntratt indefinit f'każ li l-impjegat jinżamm fix-xogħol bla ma jingħata kuntratt ġdid għal tal-inqas tnax -il ġurnata minn meta jkun għalaq il-kuntratt ta' qabel. Ma jistax jingħad li kellu terminazzjoni ta' impjieg. Fl-ewwel lok għaliex hu ġi infurmat b'email tal-20 ta' April 2018 li l-kuntratt skada u mhux ġie terminat. Di fatti, hu baqa' fl-impieg u reġa' irriverta għal grad sostantiv ta' senior principal (ara affidavit ta' John Borg a' fol 125). Ma hux il-każ li kellu impjieg itterminat "*mingħajr ebda raġuni*" jew "*f'ċirkostanzi fejn kien hemm allegazzjonijiet ta' nuqqas*" hekk kif qiegħed jissottometti r-Rikorrenti in bażi għal dan l-ilment konvenzjonali. Di fatti il-konklużjonijiet tiegħu huma għal kollox gratwiti fis-sens illi dan x'daħħal f'rasu hu. L-anqas hemm xi xorta' ta' ċirkostanzi jew provi li dan kien il-każ għalkemm ma ngħata ebda raġuni espressa. Dan tant huwa minnu li l-avviż 157 tal-2007, ikkanċella l-avviż 51 tal-2007 ma jagħti ebda raġunijiet għala kuntratt ma għandux ikun imġedded mentri fl-aħħar avviż kien hemm.

Għalhekk huwa manifestament ċar li s-sitwazzjoni tar-rikorrenti ma tinkwadrax ruħha fid-definizzjoni ta' "terminazzjoni ta' impjieg". Dan joħroġ ċar anke mit-tifsira mogħtija fl-artikolu 2 (d) tal-Kap. 452 fejn jiddisponi li "*l-iskadenza tad-*

data tat-tmiem ta' kuntratt ta' servizz għal terminu ta' żmien fiss ma għandux jitqies bħala temm ta' kuntratt ta' servizz għal terminu ta' żmien fiss". (Emfażi tal-Qorti)

Huwa evidenti li l-inklużjoni jew le tal-artikolu 2 tal-Kap. 452 fl-Avviż Legali 157 tal-2007 ma' għandha l-ebda effett u lanqas tiċċentra xejn mas-sitwazzjoni kif preżentata mir-Rikorrenti fin-nota tiegħu in bażi ta' dan l-ilment.

Di piu' l-ECHR kellha oportunita' teżamina dan l-artikolu fil-każ ta' impjiegi u relazzjonijiet industrijali. Qalet Hekk:

"*In the cases falling into the above-mentioned category, the Court applies the concept of "private life" on the basis of two different approaches: (α) identification of the "private life" issue as the reason for the dispute (reason-based approach) and (β) deriving the "private life" issue from the consequences of the impugned measure (consequence-based approach).*

(α) Reason-based approach

103. Complaints concerning the exercise of professional functions have been found to fall within the ambit of "private life" when factors relating to private life were regarded as qualifying criteria for the function in question and when the impugned measure was based on reasons encroaching upon the individual's freedom of choice in the sphere of private life.

104. Thus, in the area of public service, where measures taken by State authorities were contested, the Court has found, for example, that investigations *by the military police into the applicants' homosexuality and their consequent administrative discharge on the sole ground of their sexual orientation directly*

interfered with their right to respect for private life (see Smith and Grady, cited above, § 71). In Özpınar (cited above), proceedings for the applicant's dismissal as a judge fell under Article 8 of the Convention because they concerned not only her professional performance but also targeted aspects of her private life, in particular her close private relationships, the clothes and make-up she wore and the fact that she lived separately from her mother (ibid., §§ 43 and 47). In another case the applicant's transfer to a less important post within the public service raised an issue under "private life" given that such a measure amounted to a disguised penalty and had been prompted by reasons relating to the applicant's beliefs and his wife's clothing (see Sodan, cited above, §§ 47-49).

105. The Court has applied similar logic from the standpoint of the positive obligations to carry out a careful balancing exercise between the private interests of employees and those of a non-governmental employer when the reasons for the dismissal related directly to the applicants' conduct in their private life, such as an extramarital relationship (see Obst, cited above, §§ 43 et seq.) or living with a new partner after separation (see Schüth, cited above, §§ 57 et seq.). Where a private company dismissed an employee on the basis of monitoring of his correspondence by his employer in the workplace, such a measure fell within the ambit of Article 8 in so far as it concerned the "correspondence" and because it encroached upon the reasonable possibility of enjoying any "private life" in the workplace (see Bărbulescu, cited above, §§ 81 and 127).

106. As can be seen from these examples, the underlying reasons for the impugned measure affecting professional life may be linked to the individual's private life and these reasons themselves may render Article 8 applicable.

(β) Consequence-based approach

107. When the reasons for imposing a measure affecting an individual's professional life are not linked to the individual's private life, an issue under Article 8 may still arise in so far as the impugned measure has or may have serious negative effects on the individual's private life. In this connection the Court has taken into account negative consequences as regards (i) <u>impact on the individual's "inner circle</u>", in particular where there are serious material consequences, (ii) the individual's opportunities "<u>to establish and develop relationships with others</u>", and (iii) the impact on the <u>individual's reputation</u>." (Emfażi tal-Qorti Ara **Denisov -vs- Ukraine Application no.76639/11 tal-25 ta' Settembru 2018).**

Il-Qorti appositivament emfasiżżat ir-raġunijiet fejn dan l-artikolu huwa applikabbli. Minn eżami tal-provi u atti ma jirrisultax li dan id-dritt fundamentali ġie miksur. Mhux biss għaliex ma kienx hemm ksur ta' impieg jew ġew mogħtija raġunijiet li jikkomprometti il-ħajja privata tar-rikorrent, imma il-Qorti trid tfakkar li r-rikorrent ma tilifx l-impjieg tiegħu iżda irriverta għal dak sostantiv ta' qabel u di piu' ir-rikorrent kien jaf minn qabel bil-possibilta' li din ma setgħetx ma tkunx imġedda jew ikkonfermata (ara kontro eżami tar-rikorrent minn a' fol 177 sa 178). Fil-kontro eżami saħansitra jammetti hekk, mistoqsi jekk kif baqa' għaddej bix-xogħol li kellu:

*"**Xhud**: Ghax is-soltu jinformawk qabel.*

***Dr. Corinne Pace**: Meta tghid is-soltu, kellek xi kuntratt iehor?*

***Xhud**: …Qabel ma lhaqt direttur tal-projects and development, id-direttur ta' qabli kien infurmat 5 months qabel li ha jiskadilu l-kuntratt*."

Minn dan il-passaġġ jirriżulta b'mod ċar li r-rikorrent kien jaf għalxiex dieħel. Kien jaf li kien destinat li l-kuntratt tiegħu ma jkunx imġedded u li ma kienx hemm obbligu li jiġġedded. Għalhekk il-Qorti ma tistax tifhem kif qiegħed jgħid li dan kisirlu id-dritt tiegħu taħt artikolu 8 konvenzjonali għaliex kien hemm oħrajn li għaddew minnha proċedura bħal din.

Il-Qorti sejra għaldaqstant tiċħad ukoll din it-talba.

<u>Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 14 tal-Konvenzjoni Ewropea</u>

Dan huwa l-ilment prinċipali li fuqu r-Rikorrent ried li jsejjes it-talba tiegħu.

Kif sostniet diverżi drabi l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (QEBD), l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni ma jfittix li jassigura protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni per se, iżda biss kontra diskriminazzjoni f' "l*t-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati* [fil-] *Konvenzjoni*". Fi kliem ieħor, <u>il-garanzija provduta fl-Artikolu 14 ma teżistix indipendentement iżda hija kumplimentari għad-dispożizzjonijiet sostantivi l-oħra tal-Konvenzjoni u l-Protokolli tagħha</u>. L-Artikolu 14 fil-fatt jifforma parti integrali ta' kull Artikolu tal-Konvenzjoni li jistabbilixxi d-drittijiet u l-libertajiet (ara **Molla Sali v. Greece** [GC], 2018, § 123; **Carson and Others v. the United Kingdom** [GC], 2010, § 63; **E.B. v. France** [GC], 2008, § 47; **Marckx v. Belgium**, 1979, § 32; "**the Belgian linguistic**

case", 1968, § 9 of "the Law" part; **Carson and Others v. the United Kingdom** [GC], 2010, § 63; **E.B. v. France** [GC], 2008, § 47; the **Belgian linguistic case**, 1968, § 9 of "the Law" part; **Marckx v. Belgium**, 1979, § 32; **Inze v. Austria**, 1987, § 36).

Madanakollu u minkejja n-natura kumplimentari ta' dan l-Artikolu, ma hux neċessarju li jinstab ksur ta' wieħed mid-drittijiet sostantivi garantiti mill-Konvenzjoni sabiex l-istess jista' jsir applikabbli. L-applikabbilitá tal-artikolu 14, moqri flimkien ma' dispożizzjoni sostantiva, hija f'dan is-sens awtonoma, jiġifieri ma tippresupponix bil-fors ksur ta' xi dritt sostantiv (**Carson and Others v. the United Kingdom** [GC], **2010, § 63; *E.B. v. France* [GC], 2008, § 47; Sidabras and Džiautas v. Lithuania, 2004, § 38**). Il-QEBD difatti rrikonoxxit l-applikabbilitá tal-Artikolu 14 f'każijiet fejn ma nstab ebda ksur tad-dritt sostantiv innifsu (**Sommerfeld v. Germany [GC], 2003; Marckx v. Belgium, 1979; the Belgian linguistic case, 1968, § 4**).

<u>Biex l-Artikolu 14 jitqies applikabbli, huwa biżżejjed li l-fatti tal-każ jaqgħu fl-ambitu usa ta' wieħed jew aktar mill-Artikolu tal-Konvenzjoni.</u> Ma hemmx ħtieġa li l-iskop materjali tal-applikazzjoni tal-artikolu 14, moqri flimkien ma' dispożizzjoni sostantiva, jiġi strettament limitat u esklussivament ridott għall-iskop materjali tal-applikazzjoni tad-dispożizzjoni sostantiva (**Carson and Others v. the United Kingdom [GC], 2010, § 63; E.B. v. France [GC], 2008, § 47; Konstantin Markin v. Russia [GC], 2012, § 124; Sidabras and Džiautas v. Lithuania, 2004, § 38**).

Konsegwentement, il-QEBD sabet li r-rekwiżit ta' non-diskriminazzjoni sanċit fl-Artikolu 14 japplika għal dawk id-drittijiet addizzjonali li jaqgħu taħt l-iskop ġenerali ta' kwalunkwe artikolu tal-Konvenzjoni u li għall-liema l-iStat iddeċida volontarjament li jipprovdi protezzjoni **(Fábián v. Hungary [GC], 2017, § 112; Biao v. Denmark [GC], 2016, § 88; İzzettin Doğan and Others v. Turkey [GC], 2016, § 158; Carson and Others v. the United Kingdom [GC], 2010, § 63; E.B. v. France [GC], 2008, § 48; X and Others v. Austria [GC], 2013, § 135; Genovese v. Malta, 2011, § 32; Beeckman and Others v. Belgium (dec.), 2018, § 19**).

Dan il-kunċett ta' drittijiet addizzjonali jirriżulta meta l-interess legali li għalih japplika dan ir-rekwiżit ikun jew jaqa' fl-ambitu ta' dispożizzjoni sostantiva (**Zarb Adami v. Malta, 2006, § 49**), jew ikun marbut mal-eżerċizzju ta' dritt garantit minn dispożizzjoni sostantiva (**Konstantin Markin v. Russia [GC], 2012, § 129**), jew ma jkunx jaqa għal kollox barra mill-ambitu tad-dispożizzjoni sostantiva (**Van der Mussele v. Belgium**, **1983, § 43**).

B'dan il-mod il-QEBD sabet li l-Artikolu 14, moqri flimkien ma dritt sostantiv taħt il-Konvenzjoni, jista jkun applikabbli għal ħafna oqsma, inkluż dak li għandha preżentat quddiemha il-Qorti fil-każ tal-lum, jiġifieri il-qasam tal-impjiegi (**Sidabras and Džiautas v. Lithuania, 2004; Bigaeva v. Greece, 2009**).

L-Artikolu 14 jeżiġi li persuni f'sitwazzjonijiet simili jiġu trattati b'mod ugwali. Il-QEBD fissret din id-dispożizzjoni bħala waħda li tkopri kwalunkwe forma ta' diskriminazzjoni ibbażata fuq karatteristika identifikabbli jew 'status ieħor' li toħloq differenza fit-trattament ta' persuni f'sitwazzjonijiet analogi/identiċi jew

anke relattivament simili (**Biao v. Denmark [GC], 2016, § 89; Carson and Others v. the United Kingdom [GC], 2010, § 61; D.H. and Others v. the Czech Republic [GC], 2007, § 175; Burden v. the United Kingdom [GC], 2008, § 60; Varnas v. Lithuania, 2013, § 106; Hoogendijk v. the Netherlands (dec.), 2005; Molla Sali v. Greece [GC], 2018, §113 u §133; Fábián v. Hungary [GC], 2017, § 113; Khamtokhu and Aksenchik v. Russia [GC], 2017, § 64; X and Others v. Austria [GC], 2013, § 98; Konstantin Markin v. Russia [GC], 2012, § 125; Marckx v. Belgium, 1979, § 32; Burden v. the United Kingdom [GC], 2008, § 60; D.H. and Others v. the Czech Republic [GC], 2007, § 175; Zarb Adami v. Malta, 2006, § 71; Kafkaris v. Cyprus [GC], 2008, § 160; Clift v. the United Kingdom, 2010, § 66; Demokrat Parti v. Turkey (dec.), 2021**).

Dan ifisser li, min iressaq ilment taħt l-artikolu 14, irid juri li:

a. ġie trattat b'mod differenti minn persuna/grupp ta' persuni mqiegħda f'sitwazzjoni relattivament simili jew li ġie trattat l-istess bħal grupp ta' persuni mqiegħda f'sitwazzjoni relattivament differenti; u li
b. din id-differenza inħolqot minn raġuni b'karatteristika identifikabbli, oġġettiva jew personali, jew 'status' li tiddistingwi persuni/gruppi ta' persuni minn xulxin (**Molla Sali v. Greece [GC], 2018, § 134; Fábián v. Hungary [GC], 2017, § 113; Kiyutin v. Russia, 2011, § 56**).

Il-QEBD qieset li fil-verifika tal-kwistjoni dwar jekk seħħitx verament differenza fit-trattament u jekk din saritx skont il-kriterji msemmija fl-artikolu 14, għandha tiġi evalwata fid-dawl tar-raġuni li toħloq id-distinzjoni. Dan kemm abbażi tal-fatti

marbuta mas-suġġett materjali tagħha, kif ukoll abbażi taċ-ċirkostanzi marbuta mal-għan u l-iskop tagħha. Din l-evalwazzjoni trid issir fid-dawl tad-dritt sostantiv tal-Konvenzjoni li jkun ġie invokat flimkien mal-artikolu 14 **(Fábián v. Hungary [GC], 2017, § 121; Nachova and Others v. Bulgaria [GC], 2005, § 147; Timishev v. Russia, 2005, § 39; D.H. and Others v. the Czech Republic [GC], 2007, § 178**).

Hekk kif jidher *ictu oculi* mill-kliem "*għal kull raġuni bħalma*..." u l-inklużjoni fil-lista tal-frażi "*jew status ieħor*", l-Artikolu 14 jipprovdi lista miftuħa ta' raġunijiet protetti kontra d-diskriminazzjoni. Il-QEBD tgħat interpretazzjoni wiesa tal-frażi "*status ieħor*" li biha kompliet tespandi n-numru ta' raġunijiet protetti taħt dan l-artikolu (**Clift v. the United Kingdom, 2010, § 55 u 56; Engel and Others v. the Netherlands, 1976, § 72; Carson and Others v. the United Kingdom [GC], 2010, § 70; (Kiyutin v. Russia, 2011, § 56; Clift v. the United Kingdom, 2010, § 56**)

Meta trattament jkun instab li huwa differenzjali, ma jiġix awtomatikament meqjus li huwa diskriminatorju. Dan għaliex mhux id-differenzi kollha fit-trattament (jew nuqqas ta' trattament differenti ta' persuni f'sitwazzjonijiet relattivament differenti) jikkostitwixxu diskriminazzjoni, iżda biss dawk nieqsa minn 'ġustifikazzjoni oġġettiva u raġonevoli'.

Dan jiġifieri meta d-differenza fit-trattament ma tkunx marbuta ma' 'għan leġittimu' ('legitimate aim') jew ma jkunx hemm relazzjoni raġonevoli ta' proporzjonalitá bejn il-mezzi impjegati u l-għan imfittex li jitwettaq ('proprotionality between the means employed and the aim sought to be

realised') (**Molla Sali v. Greece [GC], 2018, § 135; Fabris v. France [GC], 2013, § 56; D.H. and Others v. the Czech Republic [GC], 2007, § 175; Hoogendijk v. the Netherlands (dec.), 2005; Fábián v. Hungary [GC], 2017, § 113; Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom, 1985, § 72; the Belgian linguistic case, 1968, § 10 of "the Law" part**).

Dan ifisser li l-Qorti għandha tipproċedi billi l-ewwel tara jekk jeżistix għan leġittimu marbut ma' dan it-trattament differenti, u wara tara jekk dan jilħaqx bilanċ ġust bejn il-protezzjoni tal-interess tal-komunitá u r-rispett għad-drittijiet fundamentali tal-individwu. F'dan ir-rigward l-istat igawdi minn ċertu marġni ta' apprezzament li jvarja skont iċ-ċirkostanzi, is-suġġett u l-isfond tal-każ (**Molla Sali v. Greece [GC], 2018, § 136; Stummer v. Austria [GC], 2011, § 88; Burden v. the United Kingdom [GC], 2008, § 60; Carson and Others v. the United Kingdom [GC], 2010, § 61**).

Applikat dan l-insenjament għall-mertu tal-każ odjern, il-Qorti mill-ewwel issib li dan l-ilment ma huwiex ġustifikat. Primarjament u kif sewwa ssottometta l-Avukat tal-Istat fil-paragrafu 36 sa 38 tan-nota tiegħu, r-Rikorrenti ma setax jinvoka l-Artikolu 14 waħdu. Hekk kif delinjat fil-prinċipji ġurisprudenzjali supra, l-Artikolu 14 jaqdi funzjoni supplimentari u kumplimentari għad-dispożizzjonijiet sostantivi l-oħra tal-Konvenzjoni u l-Protokolli tagħha. Għalhekk il-garanzija provduta fl-artikolu 14 ma tissussistix indipendentement iżda tapplika biss jekk il-fatti tal-kawża jaqgħu fl-ambitu ta' applikazzjoni ta' wieħed jew iktar mill-artikoli u l-protokolli msemmija. Fl-ilment tiegħu abbażi tal-Artikolu 14, ir-Rikorrenti ma

nkwadrax il-fatti tal-każ fl-ambitu ta' l-artikolu Konvenzjonali iżda ddikjarah *in vacuo*.

Magħdud dan u bi qbil ukoll ma dak sottomess mill-Avukat tal-Istat, ir-Rikorrenti ma weriex li, bħala impjegat fis-servizz ċivili u li għaldaqstant ir-renumerazzjoni tiegħu hija dipendenti fuq l-Istat, kien f'sitwazzjoni relattivament simili għal persuni impjegati fis-settur privat. Lanqas ma wera li l-esklużjoni tal-artikolu 34(2) tal-Kap. 452 mill-Avviż Legali 157/2007 toħloq diskriminazzjoni ibbażata fuq karatteristika identifikabbli jew 'status ieħor'. Dan, għalkemm hekk kien inkombenti fuqu li jagħmel. L-anqas ma rnexxilu jipprova li persuni fl-istess posizzjoni tiegħu ġew trattati differentement minnu. Pjuttost dak li jrid ir-rikorrent hu li hu jkun trattat differenti minn ħaddiehor, billi jinżamm fejn kien, meta ta' qablu, kif xehed huwa stess, spiċċa mill-posizzjoni li kellu u li daħal fiha hu.

Minkejja dawn in-nuqqasijiet li minnhom infishom ġia jipprekludu l-applikabbilitá tal-artikolu 14 tal-Konvenzjoni għal-każ odjern, l-ilment tar-Rikorrenti jibqa, fi kwalunkwe każ, inammissibli.

Tabilħaqq fil-ġurisprudenza tagħha l-QEBD kemm -il darba affermat li impjegati fis-servizz ċivili u dawk fis-settur privat m'għandhomx fil-fatt jitqiesu f'sitwazzjoni komparabbli taħt l-artikolu 14 tal-Konvenzjoni. Dan għas-segwenti raġunijiet:

"*As a general starting-point the Court considers, firstly, that the Contracting Parties, by necessity, enjoy wide latitude in organising State functions and public services, including such matters as regulating access to employment in the public sector and the terms and conditions governing such employment, in the context of their obligations under the Convention.*

Secondly, for institutional and functional reasons, employment in the public sector and in the private sector may typically be subject to substantial legal and factual differences, not least in fields involving the exercise of sovereign State power and the provision of essential public services. Civil servants, unlike persons employed in the private sector, may be engaged in the exercise of the State's sovereign power, and therefore their functions as well as the duty of loyalty owed to their employer may be of a different nature, although the extent to which this is the case may depend on the specific functions they have to perform.

Thirdly, as a result of the above, it cannot be assumed that the terms and conditions of employment, including the financial ones, or the eligibility for social benefits linked to employment, will be similar in the civil service and in the private sector, nor can it therefore be presumed that these categories of employees will be in relevantly similar situations in this regard. Another important difference in this context is that the salaries as well as the employment-linked social benefits of State employees, unlike those of private-sector employees, are paid by the State.

Each of the three kinds of considerations mentioned above is widely reflected in various ways in a long-standing line of case-law recognising a distinction between civil servants and private employees as two categories that are not comparable.

[T]*he present case has revealed a need to take yet a further – fourth – factor into account, namely the role of the State when acting in its capacity as*

employer. This role is distinct from the one the State assumes when acting in its capacity as regulator of the minimum conditions of employment and of the provision of social-welfare benefits linked to employment in sectors outside its direct control. In particular, as employers, the State and its organs are not in a comparable position to private-sector entities either from the perspective of the institutional framework they operate under or in terms of the financial and economic fundamentals of their activities; the funding bases are radically different, as are the options available for taking measures to counter financial difficulties and crises." (**Fábián v. Hungary [GC], nru. 78117/13, 5 ta' Settembru 2017§§ 122, 123 u 127) (sottolinear ta' din il-Qorti**).

Forsi mhux b'mod daqshekk ċar, ix-xhieda ta' Leo Bonniċi hija riflessjoni ta' dan ix-xorta ta' raġunament inkwantu l-indole ta' konċessjonijiet li jagħti is-Servizz Pubbliku lill-impjegati tiegħu (ara 192 sa 197). Magħdud dan, il-QEBD affermat ukoll li t-tul ta' żmien kuntratt ta' impjieg lanqas jista' jitqies bħala raġuni ta' 'status ieħor' ai fini tal-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni. Dan għaliex, fit-termini ta' dan l-artikolu, status ieħor hija intiża biex tinkludi biss raġunijiet analogi jew simili għal dawk hemm elenkati espliċitament, li għandhom x'jaqsmu ma karatteristika personali. Għaldaqstant raġunijiet għal tul ta' żmien ta' kuntratt ta' xogħol, li ma jirriflettu ebda karatteristika jew konvinzjoni personali u li jistgħu jinbidlu faċilment, ma jaqgħux taħt it-terminu 'status ieħor' imsemmi fl-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni (ara **Peterka v. the Czech Republic (Dec.), 2010, ċitata ukoll mill-Avukat tal-Istat f'para 45 tan-nota tiegħu**).

Isegwi għalhekk li ma kien hemm ebda diskriminazzjoni u għaldaqstant ebda vjolazzjoni tal-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni.

Il-vjolazzjoni reklamata mir-Rikorrenti a tenur tal-artikolu 1 tal-Protokoll Numru 12 tal-Konvenzjoni

Dan l-artikolu protokollari ifittex li jipprojbixxi d-diskriminazzjoni fit-tgawdija tad-drittijiet stabbiliti fil-liġi b'mod aktar ġenerali mill-artikolu 14. Il-QEBD affermat li d-diskriminazzjoni projbita għandha tingħata l-istess interpretazzjoni ta' diskriminazzjoni projbita fl-artikolu 14 (**Pilav v. Bosnia and Herzegovina, 2016, § 40; Zornić v. Bosnia and Herzegovina, 2014, § 27; Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina [GC], 2009, §§ 55-56**).

Kif sewwa ssottometta l-Avukat tal-Istat fil-paragrafu 54 tan-nota tiegħu, il-protokoll numru 12 mhux wieħed mill-protokolli applikabbli għal finijiet tal-Kapitolu 319. Kif ġie sewwa ritenut fil-kawża **Raymond Farrugia et vs L-Avukat Ġenerali et mogħtija mill-Qorti Ċivili Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) fil-21 ta' Ottubru 2015 u affermat mill-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' Mejju 2016** *"Il-Konvenzjoni Ewropea mhix bhal regolamenti tal-Unjoni Ewropea u ghalhekk mhix applikabbli direttament ghal Malta. La darba l-legislatur Malti eskluda l-applikazzjoni tal-artikolu 34* [f'dan il-każ il-protokoll numru 12] *tal-Konvenzjoni mill-applikabilita ghal ligijiet Maltin li jidefinixxu u jiggarantixxu d-drittijiet tal-bniedem, allura tali artikolu* [f'dan il-każ protokoll] *ma jistax jigi applikat biex il-Qrati Maltin jisimghu ilmenti…kif definit fl-artikolu 34* [f'dan il-każ protokoll numru 12] *tal-Konvenzjoni. Ma hemm xejn li jeskludi l-*

fakulta lil tali persuna li tressaq l-ilment taghha quddiem l-ECHR izda mhux direttament fil-Qorti domestika...

l-Artikolu 34 [f'dan il-każ il-protokoll numru 12] *tal-Konvenzjoni ma hux parti mil-liġijiet ta' Malta peress li ma hux fost l-artikoli tal-liġi li jinsabu riprodotti fl-Ewwel Skeda mal-Att Dwar il-Konvenzjoni Ewropea, Kap. 319 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk ma hux parti mil-liġijiet ta' Malta u l-ġurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg dwaru ma tistax, f'dan ir-rigward, tillustra l-pożizzjoni legali f'pajjżna.*"

Fid-dawl ta' dak affermat f'din is-Sentenza, il-Qorti bl-istess mod tqis dan l-artikolu protokollari bħala mhux applikabbli billi mhux parti mil-liġijiet ta' Malta.

<u>Decide:</u>

Għaldaqstant u għar-raġunijiet fuq imsemmija, il-Qorti qiegħda taqta u tiddeċiedi din il-kawża billi;

Tilqa' l-eċċezzjonijiet numru 3 sa 9 tal-intimat Avukat tal-Istat.

Tiċħad it-talbiet tar-Rikorrenti.

Bl-ispejjeż jitħallsu mir-Rikorrenti.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur